

BUGU

Dil ve Eğitim Dergisi

BUGU
Journal of Language and Education

7/1, 84-91

TÜRKİYE

www.bugudergisi.com

E-ISSN: 2717-8137

Değerlendirme Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 25.01.2026

Makale Kabul Tarihi: 27.02.2026

Dinler, V. (2026). Dil ve harita (Türk dili özelinde) adlı eser üzerine. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 7(1), 84-91.
<http://dx.doi.org/10.46321/bugu.1222>

DİL VE HARİTA (TÜRK DİLİ ÖZELİNDE) ADLI ESER ÜZERİNE

ABOUT ON THE WORK NAMED LANGUAGE AND MAPS (SPECIFICALLY FOCUSING ON THE TURKISH LANGUAGE)

Araştırmacı Yazar *Veysel DİNLER*

veyseldinler@yandex.com ORCID

Türk diline her zaman büyük bir hizmet veren TEKE Akademi mensuplarının kaleminden 2025 yılının Aralık ayında yine tasarımıyla, içeriğiyle, ulaşılabilirliğiyle... mükemmel bir eser Duvar Yayınları aracılığı ile okuyucularıyla buluştu. Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ, Prof. Dr. Semra ALYILMAZ ve Doç. Dr. İsmail ÇOBAN'ın editörlüğünde; Görsel Sanatlar Uzmanı Levent ALYAP'ın eşsiz resim / çizim ile illüstrasyonları ve Öğr. Gör. Mehmet Fatih KILIÇ'ın mükemmel grafik düzenlemeleriyle, Türkoloji alanında yazılı kaynaklardan takip edebildiğimiz kadarıyla Kâşgarlı Mahmud'un açmış olduğu dil ve harita birlikteliğinin kapısının sonuna kadar açılmış olduğunu görüyoruz.

Eser, TEKE Akademi mensuplarının dil ve harita alanıyla ilgili olarak birçoğu daha önce kitap bölümü, makale, bildiri olarak yayımlanmış çalışmalarının sanatsal tasarımlarla birlikte bütünlük içerecek bir şekilde sekiz bölümlü bir armağan olarak Türk diline sunulmuştur. Kâşgarlı Mahmud'un kutlu yolunda yürüyen yazarları yürekten kutluyorum. Eseri oluşturan bölümleri şu şekilde dikkate sunmak mümkündür:

Cengiz ALYILMAZ - Eski Türk Eserlerinin Mühendislik Açısından Önemi

Cengiz ALYILMAZ & Semra ALYILMAZ - Kâşgarlı Mahmud, Divânu Lugâti't-Türk ve Divânu Lugâti't-Türk'teki Haritanın Önemi

Semra ALYILMAZ & Cengiz ALYILMAZ - Günümüz Dünyasında Dil Haritalarının ve Dil Atlaslarının Önemi

Cengiz ALYILMAZ - Harita Bilimci Prof. Dr. Murat Yakar'ın Yazıt Bilimi Alanına Katkıları

İsmail ÇOBAN & Faruk POLATCAN - Türkçe Ders Kitaplarındaki Türk Dünyası Haritası Üzerine

Faruk POLATCAN - Kavram Haritalarının Türkçe Dersinin Öğretiminde Öğrenci Başarısına Etkisiyle İlgili Öğrenci Görüşleri

İsmail AYDOĞDU & Semra ALYILMAZ - Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil Bilgisi Yapılarının Kazandırılmasında Zihin Haritalama Tekniği

Faruk POLATCAN & İsmail ÇOBAN & Onur ER - Kavram Haritaları Çalışmalarının Bibliyometrik Özellikleri Açısından İncelenmesi

BUGU Dil ve Eğitim Dergisi, 7(1), 2026, 84-91, TÜRKİYE

Dil ve Harita (Türk Dili Özelinde) adlı eserin Kapak Resimleri / Çizimleri ve İllüstrasyonları Levent ALYAP; Grafik Tasarımı ve Görsel Ayarlamaları Mehmet Fatih KILIÇ; Düzeltileri ise İsmail ÇOBAN, Ümmü Gülsüm SUYER ve Edanur AYAR tarafından yapılmıştır.

Kitabın görsellerinin, *Dil ve Harita (Türk Dili Özelinde)* eserini yalın metinsel bir akademik çalışma olmaktan çıkarıp, âdeta görsel bir şölenle anlatıma dönüştüren anlayışı okurun konunun derinliğine nüfuz etmesi bakımından büyük değer taşıyor.

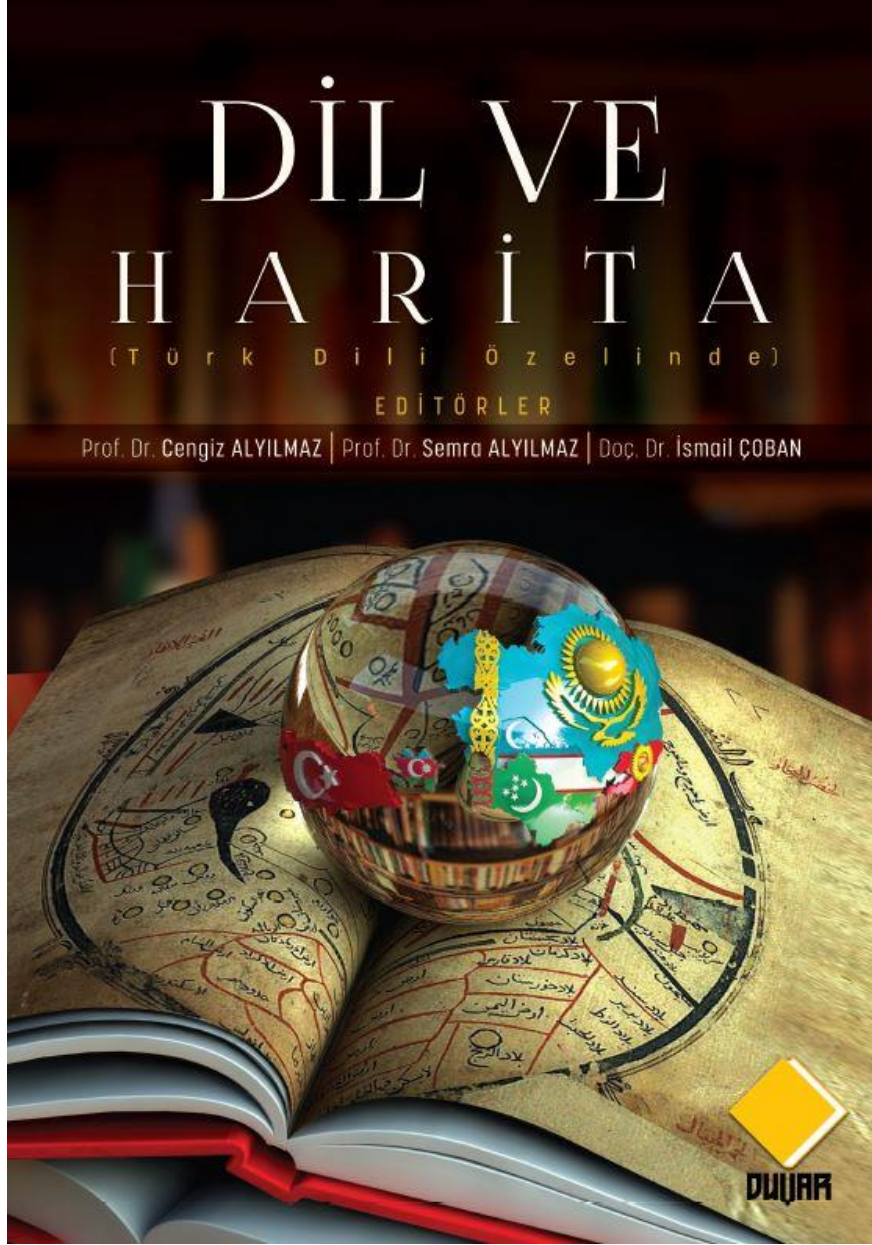

Foto 1: Kitabın Levent ALYAP tarafından hazırlanan kapak görüntüsü

Özellikle Levent ALYAP'ın olağanüstü özgün tasarımlarındaki göz alıcılık, Türk dilinin tarihsel ve kültürel katmanlarını olabilecek en iyi yetkinlikle, materyallerle somutlaştırarak, okuyucu açısından ele alınan konuları, soyut kavramlara elle tutulurcasına varsıllık kazandırıyor. Örneğin, (Foto Ø1'de yer alan) “Yerküre ve TEKE (Türkler)” konulu tasarım, mitolojik altın bir TEKE heykelinin yerküre üzerinde egemen biçimde konumlandırılmasıyla, Türklerin küresel ölçekteki yayılımını ve kültürel köklerini simgelerken, tarih, coğrafya, Türk Dili ilişkisinin derinliğini ve enginliğini okuyucu gözünde canlandırıyor. Bu görsel, göçebelikten, çoban kültüründen yerleşik yaşama geçiş sürecini, egemen olunan coğrafyaların harita yoluyla gösterilmesi ve dil arasındaki bağı vurgulayarak, okuyucunun zihninde kalıcı ve derin bir imge yaratıyor.

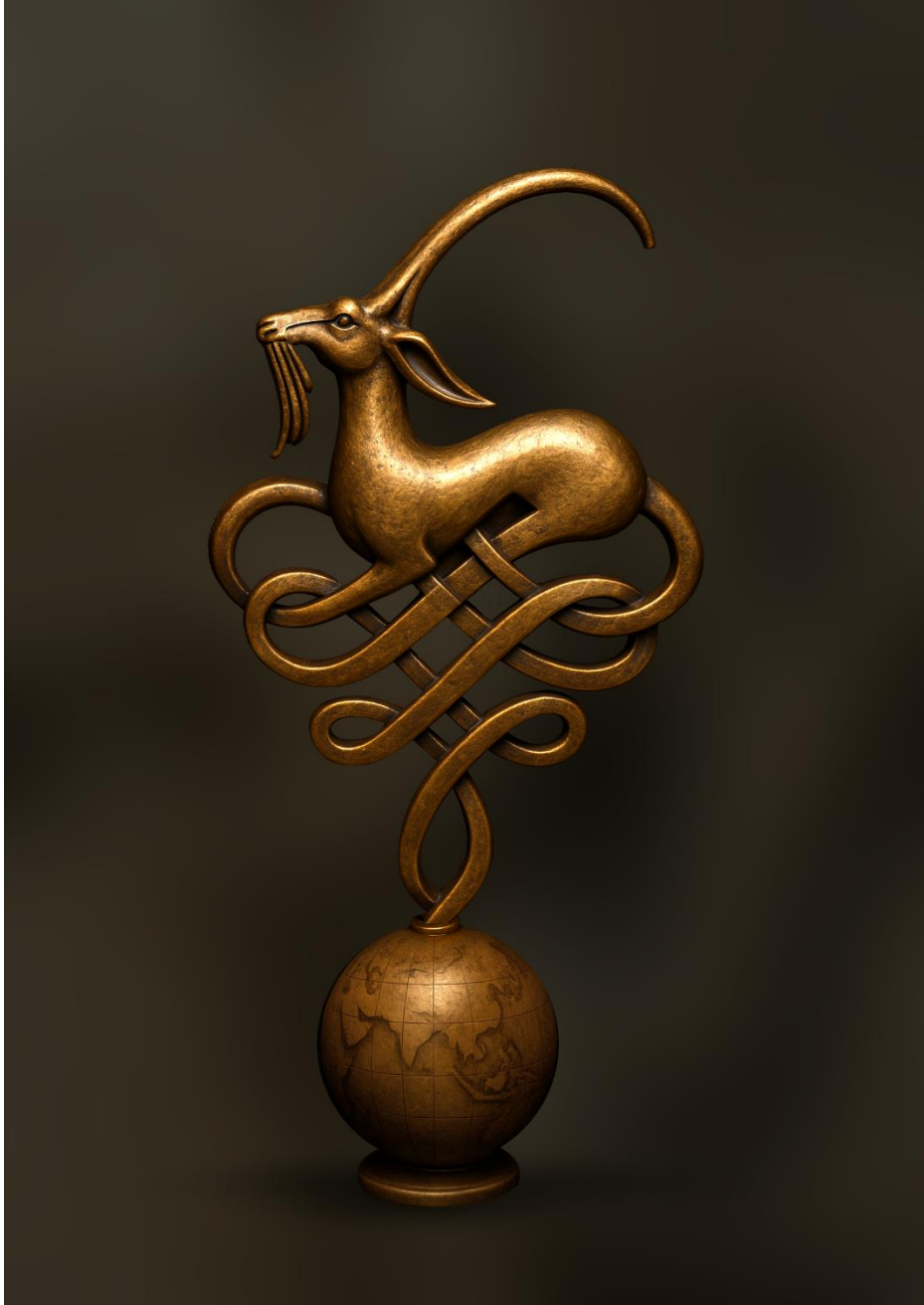

Foto 2: Görsel Sanatlar Uzmanı Levent ALYAP tarafından tasarlanmış “Yerküre ve TEKE (Türkler)” konulu eserin görüntüsü (Alyılmaz, Alyılmaz ve Çoban, 2025)

Kitap için özel olarak hazırlanmış olan görseller, kitabın ana ekseninde olan dil-harita ilişkisinin kopmazlığını estetik bir boyuta taşıyor. Bu durumun oluşmasında Levent ALYAP'ın tasarladığı görsellerin eğitimsel ve esin verici etkisini de göz önünde bulundurmak gerekir.

Dilin coğrafyadaki en belirgin, en somut yanı adlandırmalardır. Börtünün böceğin, dağın tepenin, belin, boğazın, bozkırın, akarsuların, yaylağın kışlağın adlandırılmasında haritada nasıl belirginleştiğini görürüz. Harita yalnızca sınırları göstermez, sınırların içinde kültürel doku olarak her ne varsa dile dökülerek işlenir.

ALYAP'ın (Foto Ø2'deki) "Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi"¹ tasarımı, mavi bir küre çevresinde altın figürler ve bayraklarla bezenmiş arması ile Türk topluluklarının birlikteliğini davetkâr biçimde vurguluyor. Böylesi illüstrasyonlar, okuyucuyu soyut tartışmalardan uzaklaştırıp somut bir kültürel bağlılık duygusuna yönlendiriyor. Özellikle genç kuşaklar için Türkçe eğitiminde kavram haritalarının önemini pekiştirerek konunun albenisini öne çıkartıyor.

Foto 3: Levent ALYAP tarafından "Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi" ile ilgili olarak hazırlanmış tasarımın güncellenmiş görüntüsü (Alyılmaz, Alyılmaz ve Çoban, 2025)

¹ "Türk Dünyası Vatandaşlığı Projesi" hakkında ayrıntılı bilgi için bk. (Alyılmaz, 2015, s. 69-76; Alyılmaz, 2015, s. 77-85).

Benzer biçimde, (Foto Ø3'te) Uybat Yazıtı'ndan esinlenen üçlü taş tasarım, eski Türk yazıtlarının, mühendislik ve haritacılık açısından değerini görselleştirerek, petroglifler gibi epigrafik öğelerin yön bulmak ve sınır belirlemek işlevinin kavranmasına yol açıyor. Söz konusu görseller, kitabın çeşitli bölümlerinde ileri sürülen görüşleri destekleyerek, ortaya konmuş akademik metin için okuyucular açısından erişilebilirlik ve akılda kalıcılık kazandırıyor. Görsellerin sanatsal ve arşiv bakımından değeri, kitapta ele alınan konuların kalıcılığını gözler önüne seriyor.

Foto 4: Uybat Yazıtı'ndan (E 30) hareketle Levent ALYAP tarafından hazırlanmış bir tasarımın görüntüsü (Alyılmaz, Alyılmaz ve Çoban, 2025)

Kitabın kapağına da konu olan (Foto 04'teki) Kaşgarlı Mahmud'un Dünya Haritası'nı içeren kristal küre tasarımı, tarihsel haritaları modern bir yorumla birleştirerek, dil atlaslarının güncel önemini somutlaştırıyor. Foto 05 ve Foto 06 gibi tasarımlar ise eski el yazmalarını ve Türk dilinin evrensel mirasını âdeta görsel bir dille betimliyor. Söz konusu görseller, yalnızca dekoratif bezeme ögesi değil, aynı zamanda araştırmacılara esin kaynağı olabilecek, haritacılık tarihini belgeleyen fotoğraflarla birleştiğinde, kitabın çokludisipliner (Dil ve Harita) yaklaşımını güçlendiriyor ve okuyucuyu özlenesi kültürel bir yolculuğa çıkarıyor. Ali Şir Nevaî: “*Türkçenin derinliklerine dalınca, gözlerime on sekiz bin evrenden daha yüksek bir evren göründü.*” diyor; hiç de haksız değilmiş!..

Foto 5: Levent ALYAP tarafından hazırlanan
“OR. 8212-78 I” adlı tasarımın görüntüsü
(Alyılmaz, Alyılmaz ve Çoban, 2025)

Foto 6: Levent ALYAP tarafından hazırlanan
bilgi ve bilgelik ile ilgili bir tasarımın
görüntüsü (Alyılmaz, Alyılmaz ve Çoban, 2025)

Görsel Sanatlar Uzmanı Levent ALYAP, hâlen Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Erzurum Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesinde çalışmaktadır. ALYAP, Erzurum'da çalışıyor olsa da onun ünü yaptığı eşsiz eserler sayesinde dünyanın dört bir yanına ulaşmış bulunmaktadır. Özellikle TEKE Akademi çatısı altında ürettiği birbirinden özgün üç boyutlu tasarımlar, onun hem kendi alanındaki hem de Türklük bilimi alanındaki engin bilgisini, birikimini, olağanüstü becerisini ve sanatsal yetkinliğini kanıtlar niteliktedir (Çoban, 2012, s. 81-98; Alyılmaz, 2021a, s. 129-161; Ayar, 2025, s. 545-559).

Öğr. Gör. Mehmet Fatih KILIÇ grafik tasarımı ve bilimsel sanat alanındaki akademik çalışmalarını Bitlis Eren Üniversitesi Ahlat Meslek Yüksek Okulunda sürdürmektedir. Son yıllarda ALYAP'la birlikte TEKE Akademi bünyesindeki sanatsal betimlemeleri erişilmesi yakın gelecekte olası görünmeyen çalışmalarla adı ön çıkan akademisyenlerden biridir. 2016 yılından beri Bitlis Eren Üniversitesi Ahlat Meslek Yüksekokulu El Sanatları Bölümünde

dersler vermekte ve sanatsal çalışmalarına devam etmektedir. Tasarımlarının bir kısmını “Kreatif Fikirler” adını verdiği kişisel blog sayfasında paylaşmaktadır. Kendisinin heykel eğitimi alması, onu üç boyutlu sanat ve grafik tasarım üretiminde de öne çıkartmaktadır (<https://mehmetfatihkilic.blogspot.com/>; Ayar, 2025, s. 557).

ALYAP - KILIÇ ikilisinin engin bilgilerinin ve yeteneklerinin bezeyip biçimlendirdiği *Dil ve Harita (Türk Dili Özelinde)* adlı kitabın kapak tasarımı, grafik tasarımı, illüstrasyonlar, albenili renk uyumu... kendisini kitabın her sayfasına öylesine yansıtmaktadır ki kitap daha ilk bakışta “*Al beni incele!*..” dedirtmektedir. Sayfa tasarımı ve kullanılan yazı karakteri kitabın gözle olan ilişkisine de çekicilik katmaktadır.

ALYAP ve KILIÇ’ın eşsiz, benzersiz grafik tasarımı ve bilimsel sanat üretimi olan ürünleri, olağanüstü yeteneklerinin, bilgilerinin, birikimlerinin ve sanatsal dehalarının birer sonucudur. Onların birlikte ortaya koydukları çalışmalar, ellerini attıkları her eserin değerini daha da yükseklerle çıkartmış, erişilmesi kolay olmayan bilimsel-akademik ve estetik düzeye taşımıştır.

Levent ALYAP ve M. Fatih KILIÇ Hocaların, Türk Yazıt Bilimi Alanı’nın “yorçısı (kılavuzu)”, öncüsü, Türk Dünyası’nın övüncü Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ’ın danışmanlığında güç birliği ve iş birliği yaparak bugüne kadar ürettikleri hemen her eserin uzun sürede aşılması gerçekten olası değildir. Nitekim onların TEKE Akademi çatısı altında birlikte ürettikleri birbirinden özgün eserler, daha önceden eşi benzeri görülmemiş üstünlüktedir. ALYAP ve KILIÇ’ın her ikisinin de Valeh HACILAR Uluslararası Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Vakfı tarafından verilen “Türk Dünyası Hizmet Ödülü”ne layık görülmeleri bu ödülü ve daha fazlasını hak ettiklerini de göstermektedir.

TEKE Akademi ekibinden olup *Dil ve Harita (Türk Dili Özelinde)* adlı kitabın ortaya çıkmasında büyük emek ve özveri gösteren Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ’ı, Prof. Dr. Semra ALYILMAZ’ı², Doç. Dr. İsmail ÇOBAN’ı, diğer yazarları (Faruk POLATCAN’ı, Onur ER’i, İsmail AYDOĞDU’yu), Görsel Sanatlar Uzmanı Levent ALYAP’ı, Öğr. Gör. M. Fatih KILIÇ’ı; düzeltileri ile kitapta biçimsel ve yazım ile ilgili hataların bulunmamasını ve okuyucunun Türkçenin keyfine varmasını sağlayan Ümmü Gülsüm SUYER’i ve Edanur AYAR’ı, kitabı yayımlayıp okuyucularla paylaşma erdemini gösteren Duvar Yayınları’nın yetkililerini içtenlikle kutluyor, ülkemizin, ulusumuzun gururları olarak kendileriyle kıvanç duyuyor; üstün başarılarını yansıtan ürünlerini gelecekte de sürdürmelerini diliyoruz.

² Valeh HACILAR Uluslararası Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Vakfı, Uluslararası TEKE (Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim) Derneği ve TEKE Akademi bünyesinde yaptıkları çalışmalarla genç akademisyenlere örnek olup kılavuzluk eden Türkiye’nin ve Türk Dünyası’nın övüncü Bursa Uludağ Üniversitesinin Bilge Akademisyenleri Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ’ın ve Prof. Dr. Semra ALYILMAZ’ın öz geçmişleri ve eserleri hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Çoban, 2016, s. 683-691; Dinler, 2013a, s. 185-190; Dinler, 2013b, s. 625-628; Polatcan, 2017, s. 345-349; Ayar, 2024, s. 212-234; Ayar, 2025, s. 545-559; Alyılmaz ve Güneş, 2025, s. 653-655). *Dil ve Harita (Türk Dili Özelinde)* adlı kitabın editörlerinden Artvin Çoruh Üniversitesi Öğretim Üyesi, (Türkçenin Eğitimi ve Yazıt Bilimi alanlarının) Değerli Araştırmacısı, Bilim İnsanı Doç. Dr. İsmail ÇOBAN ve çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Alyılmaz, 2021b, s. 29; Çoban, 2020, s. 213-214; <https://www.artvin.edu.tr/ismail-coban>).

Kaynaklar

- Alyılmaz, C. (2015). “Türk Dünyası vatandaşlığı”na doğru. *Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 69-76.
- Alyılmaz, C. (2021a). Görsel sanatlar uzmanı ve illüstratör Levent Alyap’ın hazırladığı bazı logolar üzerine. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 2(2), 129-161. <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.51>
- Alyılmaz, C. (2021b). *Bilge Tonyukuk Yazıtları*. Ankara: TDK Yayınları.
- Alyılmaz, C. ve Güneş, B. (2025). *Kars ve yöresi ağızları sözlüğü*. Bursa: TEKE Akademi Yayınları.
- Alyılmaz, C., Alyılmaz, S. ve Çoban, İ. (ed). (2025). *Dil ve harita (Türk dili özelinde)*. İzmir: Duvar Yayınları.
- Alyılmaz, S. (2015). Türk Dünyası vatandaşlığı projesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 77-85.
- Ayar, E. (2024). Bilge Tonyukuk Yazıtları’nın yeni baskısı üzerine. *Bürküt Türk Dünyası Dergisi*, 3(2), 212-234. <http://dx.doi.org/10.56210/burkut49>
- Ayar, E. (2025). Kars ve Yöresi Ağızları Sözlüğü üzerine. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 6(4), 545-559. <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.1218>
- Çoban, İ. (2012). Görsel sanatlar uzmanı Levent Alyap ile söyleşi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(1), 81-98. <https://doi.org/10.7884/teke.11>
- Çoban, İ. (2016). Prof. Dr. Cengiz Alyılmaz’ın öz geçmişi. “Gobu”stan’ın Gizemi Kıpçaklar’a Giden Yol içinde (s. 683-691). Bitlis Eren Üniversitesi Yayınları.
- Çoban, İ. (2020). *Türkiye Türkçesinde alıntı sözcükler*. Ankara: Eğiten Yayınları.
- Dinler, V. (2013a). Risâle-i müze-düzlük üzerine. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(3), 185-190.
- Dinler, V. (2013b). İpek Yolu kavşağının ölümsüzlük eserleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]*, 55, 625-628.
- Polatcan, F. (2017). Dr. Semra Alyılmaz’ın öz geçmişi ve yayınları. *Türkçede nesne tekrarlı fiiller* içinde (s. 345-349). İstanbul: Kesit Yayınları.

